

၉၈၈၅၅

ოსამუ დაძაი

აღარ ვივარგებ ადამიანად

დიდგენს
გიგლოთუქა

ოსამუ დაძაი
პლარ ვივარბეზ ალამინალ

太宰 治
人間失格

Osamu Dazai
NO LONGER HUMAN

იაპონურიდან თარგმნა თამთა ბოკერიაძე

JAPAN FOUNDATION 國際交流基金

წიგნი გამოიცა იაპონიის ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით.

後援：独立行政法人國際交流基金

© გამომცემლობა „დიოგენე“ 2024
ყველა უფლება დაცულია.

ISBN 978-9941-11-863-0

www.diogene.ge

სარჩევი

შესავალი.....	7
ჩანაწერების პირველი ნაწილი.....	11
ჩანაწერების მეორე ნაწილი.....	27
ჩანაწერების მესამე ნაწილი.....	77
ბოლოთქმა	139

შესავალი

მე იმ კაცის სამი ფოტოსურათი მაქვს ნანახი.

ერთ-ერთი ფოტო, როგორც ამბობენ, ბავშვობის დროინდელია. ფოტოზე ათიოდე წლის ბიჭუნა გარშემორტყმულია გოგონებით (რომლებიც, სავარაუდოდ, მისი დები, დეიდაშვილები, მამიდაშვილები ან ბიძაშვილები არიან). ბიჭი გუბურის პირას დგას, ზოლიანი ჰაკამა¹ აცვია, თავი ოდნავ მარცხნივ აქვს გადახრილი და რალაც საძაგლად იღიმის. რატომ საძაგლადო, მკითხავს ზოგიერთი ბრიყვი (ვგულისხმობ მათ, ვინც სილამაზეს სიმახინჯისგან ვერ არჩევს) და სრულიად უემოციო, არაფრისმთქმელი გამომეტყველებით დაამატებს, რა საყვარელი ბიჭუნააო. მის მიმართ ასეთი საქებარი სიტყვების გამეტება, ვფიქრობ, აზრს სრულიად მოკლებულია. ამ ბავშვის ღიმილიან სახეზე ნამდვილად არის რალაც ისეთი, რასაც მომხიბვლელს უწოდებენ, თუმცა ის, ვისაც ოდნავი შეხება მაინც ჰქონია მშვენიერებასთან, ვისაც სილამაზისა და სიმახინჯის ერთმანეთისგან გარჩევა უსწავლია, ფოტოს მხოლოდ ერთხელ შეავლებს თვალს, უსიამოვნოდ წაიჩურჩულებს, ეს რა საზიზღარი ბავშვიაო და შემდეგ ამ ფოტოს ისე ამრეზით მოისვრის განზე, თითქოს ჭიაყელას იშორებდეს თავიდან.

¹ წელს ქვემოთ ჩასაცმელი განიერი ტრადიციული სამოსი.

ამ ბავშვის სახეს რაც უფრო აკვირდები, მით მეტად გიპყრობს უცნაური, ავის მომასწავებელი შეგრძნება და ხედები, რომ რასაც უცქერ, სულაც არაა მოლიმარი სახე, რადგან ბავშვს საერთოდ არ ელიმება. ამის დასტურია, თუნდაც, მისი დგომის მანერა – ის ფეხზე დგას და ორივე ხელი მუშტებად აქვს შეკრული. ამ პოზაში ადამიანებს, როგორც წესი, არასოდეს ელიმებათ. იფიქრებ, რომ ეს მაიმუნია და მაიმუნის მოლიმარი სახე, ზედ უშნოდ რომ დასტყობია ნაოჭები. შეიძლება ვინმემ ჩათვალოს, პატარა ბიჭუნას ღიმილისგან სახეზე ღრმულები და ნაოჭები გასჩენიაო, მაგრამ ასე არ არის. მისი გამომეტყველება რალაც გაუგებარ, გულის ამრევ ზიზღს იწვევს. ბავშვის ასეთი უცნაური სახე არასოდეს მინახავს.

მეორე ფოტოსურათზე მშვენიერი გარეგნობის ყმანვილი ჩანს. ეტყობა, რომ ჯერ კიდევ სწავლობს, ოლონდ როდინდელი ფოტოა, ზუსტად არ ვიცი, სკოლის დამამთავრებელ კლასში ან ინსტიტუტში სწავლის დროს უნდა იყოს გადაღებული. თავად ყმანვილი წარმოუდგენლად მომხიბლავია. უცნაურად გზაფრავს კიდევ მისი გარეგნობა და ეჭვი გიჩნდება, რომ ეს სახე ცოცხალ ადამიანს არ ეკუთვნის. არადა, სტუდენტური უნიფორმა აცვია, გულის ჯიბიდან დაკეცილი ქათქათა ცხვირსახოცი მოუჩანს, მოწნულ სავარძელში ჩამჯდარა და ფეხი ფეხზე გადაუდვია. ის ამ ფოტოზეც ილიმის. მართალია, ამჯერად დაჯღანულ-დანაოჭებული მაიმუნისვით აღარ იყურება და მომაჯადოებელი, ძალზე ოსტატურად მორგებული ღიმილი დასთამამებს სახეზე, მაგრამ არის რალაც არაადამიანური მის ღიმილში. მასში სულ ცოტათიც კი არ იგრძნობა კეთილშობილება, ან სისხლსავსე ცხოვრებით ტკბობა, ან იმით კმაყოფილება, რომ ადამიანად გაჩნდა. თითქოს, ამ ბიჭის არსებობას ჩიტის ნონაც არ აქვს, არავითარი ღირებულება არ გააჩნია. ისეთივე მსუბუქი და უფასურია, როგორც ბუმბულის ღერი. მისი ღიმილი კი თეთრ ქალღმერთს გასმული ერთი უბრალო ხაზია და მეტი არაფერი. რალა თქმა უნდა, ამგვარი ღიმილი სრულ სიყალბედ აღიქმება, ამიტომაც მის გამომეტყველებას საბოლოოდ მაინც

ვერაფერს დაარქმევ, ეს არც მედიდურობაა, არც ფუქსავატობა, არც მამათმავლური ნაზი მზერა და იმასაც ხვდები, რომ ეს ბიჭი მოდას აყოლილი დარდიმანდიც ვერაფრით იქნება. ფოტოს კარგად რომ დააკვირდები, იგრძნობ, რომ ამ ყმანვილის მომხიბვლელი-ბა ისე გზაფრავს და გაშინებს, თითქოს, მოჩვენება დაინახე. ამგვარი უცნაური გარეგნობის ახალგაზრდა არასოდეს შემხვედრია.

სულ მთლად შემადრწუნებელია მესამე ფოტოსურათი. მასზე შეუძლებელია ამ კაცის ასაკის დადგენა, თუმცა ეტყობა, რომ თმაში უკვე ჭალარა აქვს შეპარული. ოთახში საშინელი სიბინძურეა (ფოტოზე აშკარად ჩანს სამ ადგილას ჩამონგრეული კედელი), კაცი ოთახის კუთხეში ზის და ორივე ხელი ჰიბაჩის² პატარა გამათბობელზე აქვს მიფიცხებული). ამჯერად არ იღიმის. მისი მზერა საერთოდ არაფერს გამოხატავს, თითქოს, ფოტოზე მიცვალებულია გამოსახული, რომელიც ხელებს ჰიბაჩიზე ითბობს. რაღაცნაირი ავებდითი სიბილწის სუნი ასდის ამ ფოტოსურათს. თუმცა მასში მხოლოდ ეს არაა შემადრწუნებელი – მამაკაცის თავი ძალიან დიდი ზომისაა. მისი სახის ნაკვეთებს დეტალურად ათვალიერებ და ხედავ ჩვეულებრივ შუბლს, შუბლზე ნაოჭებს, ნარბებს, არაფრით გამორჩეულ თვალებს, ცხვირს, პირს და ნიკაპს, ოღონდ მის სახეს გამომეტყველება საერთოდ არ აქვს, ისეთი სახეა, რომ ვერ დაიმახსოვრებ, არავითარი გამორჩეული ნიშანი არ გააჩნია. ფოტოს ვუყურებ, შემდეგ თვალებს ვხუჭავ და ეს სახე მაშინვე მავიწყდება. გონებაში შემიძლია აღვიდგინო ის, თუ როგორია ამ ოთახის კედლები და პატარა გამათბობელი, მაგრამ ოთახში მყოფი მთავარი სუბიექტის გახსენებას ვერაფრით ვახერხებ და მისი სახე სრულიად იშლება ჩემი მეხსიერებიდან. ვერავინ შეძლებს, დახატოს ასეთი სახის მქონე ადამიანის სურათი ან, თუნდაც, კარიკატურა. თვალებს ვახელ და ვცდილობ, ახლა თვალგახელილმა წარმოვიდგინო მისი სახე, მაგრამ უშედეგოდ, არაფერი იცვლება, მეტიც, თვალს რომ

² ჰიბაჩი – ერთგვარი ტრადიციული ქვანახშირის გამათბობელი.

ვახელ, კიდევ ერთხელ ვაკვირდები ფოტოს და მაინც არაფერი გამომდის, ეს სახის ნაკვთები არ მამახსოვრდება. ძალზე უსიამოვნო, გამალიზიანებელი შეგრძნება მიპყრობს და სურვილი მიჩნდება, ამ სახეს თვალი ავარიდო ისე, რომ საერთოდ ველარ დავინახო.

ერთი სიტყვით, მიცვალებულის სახე უფრო მეტყველია, ვიდრე ამ კაცისა. თითქოს, ადამიანის ტანს ჯაგლაგი ცხენის თავი აქვს მიბმული. უცქერ და ხვდება, რომ არის მასში რალაც ამაზრზენი სიავე, რომელიც თავს საშინლად გაგრძნობინებს. კაცის ასეთი უცნაური სახე აქამდე ერთხელაც არ მინახავს.

ჩანაწერების პირველი ნაწილი

მე ძალზე სამარცხვინო ცხოვრებით ვიცხოვრე.

წარმოდგენა არ მაქვს, რა არის ჩვეულებრივი ადამიანური ყოფა.

პროვინციაში დავიბადე, ქვეყნის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილში. საკმაოდ დიდი ვიყავი, პირველად რომ ვნახე მატარებელი. ისე ავდი-ჩამოვდიოდი რკინიგზის სადგურის ხიდზე, ვერ ვხვდებოდი, რომ ეს ხიდი მეორე მხარეზე უსაფრთხოდ გადასასვლელად არსებობდა – ზედ ლიანდაგებზე რომ არავის ევლო. მეგონა, მისი დანიშნულება მხოლოდ ის იყო, რომ გარემო უფრო ხალისიანი, მრავალფეროვანი და მიმზიდველი გაეხადა – ზუსტად ისე, როგორც უცხოურ გასართობ პარკებშია. საკმაოდ დიდხანს მეგონა ასე. ხიდზე ასვლა-ჩამოსვლა მშვენიერ გასართობად მიმაჩნდა და ვფიქრობდი, რომ ეს იყო ერთ-ერთი საუკეთესო რამ იმ მომსახურებათა შორის, რომლებსაც სარკინიგზო კომპანია გვთავაზობდა. ერთხელაც აღმოვაჩინე, რომ სადგურზე ამ ხიდის მეშვეობით მგზავრები ლიანდაგებზე გადავლას არიდებდნენ თავს და გავაცნობიერე, ამას რაოდენ დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა ჰქონდა, ანუ ის ერთი ჩვეულებრივი ხიდი ყოფილა და მეტი არაფერი. თითქოს, უცებ ამეხილა თვალი და იმ წუთიდან მის მიმართ ყოველგვარი ინტერესი დავკარგე.

ბავშვობაში, როდესაც დასურათებულ წიგნებში მეტროს ნახატებს ვათვალიერებდი, არასოდეს მიფიქრია, რომ მისი შექმნა

პრაქტიკულმა მიზნებმა განაპირობა. ესეც ადამიანის უცნაური და ახიერებული გასართობი მეგონა. ჩემი აზრით, მიწისქვეშა ვაგონებით მგზავრობა ბევრად უფრო თავშესაქცევი და სახალისო იყო, ვიდრე მიწისზედა ტრანსპორტით.

სუსტი ჯანმრთელობის გამო ხშირად ვავადმყოფობდი და ლოგინს ვიყავი ხოლმე მიჯაჭვული. ვინეტი და გამუდმებით იმაზე ვფიქრობდი, როგორი უინტერესო და ერთფეროვანი იყო ლეიბის, ბალიშისა და საბნის პირებზე გამოსახული ორნამენტები. უკვე თითქმის ოცი წლისამ მოულოდნელად გავაცნობიერე, რომ თითოეული მათგანი ჩვეულებრივი საყოფაცხოვრებო ნივთი იყო. ეს ამბავი ადამიანთა ერთგვარ შეზღუდულობად ჩავთვალე, რამაც ძლიერ დამალონა და გული დამწყვიტა.

მე არ ვიცოდი, რა იყო შიმშილის გრძნობა. ოღონდ არ იფიქროთ, თითქოს, ისეთ ოჯახში გავიზარდე, სადაც ცხოვრება მუდამ ულხინდათ და ნებისმიერი ყოფითი პრობლემა მოგვარებული ჰქონდათ. ამას სულაც არ ვგულისხმობ, ეს ჩემი მხრიდან ნამდვილი სიბრყივე იქნებოდა. საქმე ის გახლავთ, რომ ვერაფრით ვიაზრებდი, რას ნიშნავდა შიმშილის შეგრძნება. უცნაურად ჟღერს, მაგრამ ვერ ვხვდებოდი, კუჭი ცარიელი რომ მქონდა. როცა დაწყებით კლასებში ვსწავლობდი და მერეც, საშუალო საფეხურზე რომ გადავედი, საკმარისი იყო, სკოლიდან სახლში დავბრუნებულიყავი, ჩემიანები მაშინვე ფაციფუცს იწყებდნენ და რას აღარ მთავაზობდნენ, ნუთუ, არ მოგმივდაო, მეუბნებოდნენ, ჩვენც გვახსოვს, როგორ გვშიოდა ხოლმე, სკოლის მერე სახლში რომ ვბრუნდებოდითო. აი ნახე, დაშაქრული მარცვლებიც გვაქვს, ბისკვიტებიც და ფუნთუშებიცო. ძალიან მინდოდა, მათთვის მეამებინა და ხშირად ასეც ვიქცეოდი. პირფერულად წავიბურტყუნებდი, კი, მომშივდა-მეთქი და ათიოდე დაშაქრულ მარცვალს მაშინვე გადავსანსლავედი, თუმცა ვერაფრით ვხვდებოდი, ზუსტად როგორი იყო შიმშილის გრძნობა.

ნამდვილად ბევრს ვჭამდი, მაგრამ ერთხელაც არ მახსენდება, ეს შიმშილის გამო მექნა. ვჭამდი, თუ რამე იშვიათს ან ძვირფასს

გადავანყდებოდი და სადმე სტუმრად თუ მოვხვდებოდი, გეახლებოდი ყველაფერს, რასაც მთავაზობდნენ. თავს ძალას ვატანდი მაშინაც კი, როცა ჭამა აღარ შემეძლო.

ბავშვობაში ჩემთვის ყველაზე მტანჯველი მომენტი ოჯახთან ერთად სადილობა იყო. სოფლის სახლში ჩვენი ათსულიანი ოჯახი საქმელს ყოველთვის ერთად ჭამდა. პატარა სასადილო მაგიდასთან ორმწკრივად, ერთმანეთის პირისპირ ვისხედით. მე, როგორც ყველაზე უმცროსს, ადგილი სულ ბოლოში მქონდა მიჩენილი. იმ ჩაბნელებულ ოთახში, სადაც ვჭამდით ხოლმე, ათი ადამიანი ერთდროულად, უხმოდ ილუკებოდა, რაც ყოველთვის უცნაურ, შიშის მომგვრელ ემოციებს აღმიძრავდა და ისეთი შეგრძნება მეუფლებოდა, თითქოს, სიცივისგან მაჟრიალებდა. გარდა ამისა, ეს ძველი, დრომოჭმული წესჩვეულებების მიმდევარი ოჯახი გახლდათ და, შესაბამისად, წინასწარ მოფიქრებული და წესისამებრ დადგენილი იყო ის, თუ რა უნდა გვეჭამა. ამიტომაც არასდროს მქონია რამე იშვიათი ან ძვირფასი საკვების მოლოდინი. რაც დრო გადიოდა, ერთად სადილობა სულ უფრო და უფრო საშინელ ძრწოლას მგვრიდა. იმ ჩაბნელებული ოთახის მაგიდასთან ბოლო ადგილას ვჯდებოდი ხოლმე და თან სულ მაკანკალებდა ისე, როგორც სიცივისაგან ემართება ადამიანს. საქმელს პირში პატარ-პატარა ლუკმებად ვიტენიდი და ვფიქრობდი, ნეტავ, ადამიანები დღეში სამჯერ რისთვის ჭამენ, თანაც ჭამის დროს ისეთი მჭმუნვარე სახეები რატომ აქვთ, თითქოს, რაღაც რიტუალს ასრულებენ-მეთქი. რატომ ხდება, რომ მთელი ოჯახი დღეში სამჯერ, წინასწარ განსაზღვრულ დროს, ამ ჩაბნელებულ ოთახში იკრიბება, უკვე განანილებულ ადგილებზე ერთმანეთის პირისპირ, მწკრივად ჯდება, რომც არ შიოდეს, მაინც ჭამს და თავჩალუნული უხმოდ ილუკება? ხანდახან ისიც კი მეფიქრებოდა, ალბათ, სახლში ავი სულები დაძრწიან, ესენი კი მათ დასაფრთხობად შელოცვას კითხულობენ-მეთქი.

ამბობდნენ, საქმელს თუ არ შეჭამ, მოკვდებიო, რაც მე საშინელ მუქარად მეჩვენებოდა. ცრურწმენა კი იყო (დღემდე ვფიქრობ,

რომ ეს ჩვეულებრივი ცრურწმენაა და მეტი არაფერი), ოღონდ ჩემში ყოველთვის შფოთვისა და ძრწოლას იწვევდა. ის აზრი, რომ ადამიანი მოკვდება, თუ არ შეჭამს და რომ მან საკვების მოსაპოვებლად უნდა იშრომოს, რატომღაც ძალზე გაუგებრად და საეჭვოდ მიმაჩნდა, თუმცა მასში უდავოდ გამოსჭვიოდა რალაცნაირი ფარული მუქარა.

ვატყობ, დღემდე არ მესმის, რა არის ის, რაც ადამიანებს ამოძრავებს. მოსვენებას არ მადლევს ის გრძნობა, რომ ბედნიერების ჩემი უფრო ალქმა ეწინააღმდეგება ამ სამყაროში ყველა სხვა ადამიანის წარმოდგენას ბედნიერების შესახებ. ამის გამო ღამობით ბორგვა, კვნესა და სიგიჟის შემოტყვევები დამჩემდა. ნუთუ, შეიძლება ჩემზე ითქვას, რომ ბედნიერი ვარ? არადა, ბავშვობიდან მოყოლებული, არაერთხელ უთქვამთ, რა ილბლიანი ხარო, მე კი იმ მომენტებში სულ ჩემი ჯოჯოხეთური ყოფა მახსენდებოდა და ვფიქრობდი, რომ ვინც ამას მეუბნებოდა, პირიქით, სწორედ მათ უმართლებდათ ყველაფერში ისე, როგორც მე არასოდეს გამმართლებია.

ხანდახან მგონია, თითქოს, უბედურებების მთელ ათ ფუთას დავატარებ თან. ვფიქრობ, ჩემ გარშემო მყოფთაგან რომელიმეს აქედან ერთი მაინც რომ აელო თავის თავზე, უეჭველად სული ამოსძვრებოდა.

იმის თქმა მინდა, რომ არაფერი მესმის. ვერაფრით ვხვდები, ზოგადად, რაზე ნუხან და დარდობენ ჩემ გარშემო მყოფი ადამიანები, რა შინაარსისაა მათი სადარდებელი ან რამდენად ძლიერია იგი. შესაძლოა, სულაც პრაქტიკული მნიშვნელობისაა, ანდა ისეთი რამაა, რომ, მაგალითად, კუჭს თუ ამოივსებენ, მარტივად მოუგვარდებათ. სხვათა შორის, სწორედ ასეთი სადარდებელია ყველაზე მწარე და მტანჯველი, და იმდენად ძლიერი, რომ უცებ გადაწონის ჩემს ე.წ. უბედურებების ათ ფუთას. სწორედ ასეთ დარდს შეუძლია, ადამიანს უკიდურეს ჯოჯოხეთში ამოაყოფინოს თავი. არაფერი მესმის, ვერ გამიგია, როგორ ხდება, რომ ისინი არც თავს იკლავენ და არც ჭკუიდან იშლებიან. პოლიტიკურ პარტიებსაც კი ისე განიხილავენ, რომ

არც სასონარკვეთილებაში ვარდებიან, არც არაფერი აშინებთ და მტკიცედ განაგრძობენ გადარჩენისთვის ბრძოლას. ნუთუ, არ იტანჯებიან? ეს სრულ ეგოისტებად ქცეული ადამიანები, ნუთუ, ერთხელ მაინც არ დაფიქრებულან ჭეშმარიტ ღირებულებებზე და ერთხელ მაინც არ შეპარვიათ ეჭვი საკუთარ თავში? და თუ ასეა, გამოდის, ცხოვრება ძალიან იოლი რამ ყოფილა.

განა ყველა ადამიანი ამგვარად არ არის მოწყობილი? იქნებ, სწორედ ასეც უნდა იყოს და მათზე უკეთესები არც უნდა არსებობდნენ, მაგრამ რაც არ ვიცი, არ ვიცი, ვერაფერს გეტყვით. ნეტავ, ასეთებს ღამით ტკბილად სძინავთ და დილით მხნედ გრძნობენ თავს? როგორ სიზმრებს ხედავენ? საინტერესოა, ქუჩაში რომ დადიან, რაზე ფიქრობენ? ვითომ ფულზე? არა მგონია, მხოლოდ ფულზე ფიქრობდნენ. გამიგია, ადამიანი ჭამისთვის არსებობსო, მაგრამ არასოდეს მომიკრავს ყური იმ მოსაზრებისთვის, თითქოს, კაცი ფულისთვის ცოცხლობდეს, თუმცა შემთხვევას გააჩნია... მეჩვენება, რომ არც ეს საკითხი მესმის სრულფასოვნად და რაც მეტს ვმსჯელობ, მით უფრო გაუგებარი ხდება. ისეთი შეგრძნება მაქვს, თითქოს, სრულიად განსხვავებული ვარ დანარჩენებისგან და თან ერთადერთი ვარ ასეთი. ამის გამო ხშირად მიპყრობს შიში და ძრწოლა. არასდროს გამომდის ჩემ გარშემო მყოფებთან ნორმალური საუბარი, არ ვიცი, რა უნდა ვუთხრა მათ და როგორ... თავს ვერაფერს ვუხერხებ.

ამის გამო მოხდა, რომ მასხარასავით მლიქვნელური მანჭვარება დავინწყე. ეს იყო ჩემი თავგანწირული მცდელობა, როგორმე მომეპოვებინა ადამიანთა კეთილგანწყობა. მიუხედავად იმისა, რომ ადამიანების ძალიან მეშინოდა, ვხვდებოდი, მათ სრულ უგულუბელყოფას ვერაფრით მოვახერხებდი. მლიქვნელური ნილაბი კი ის საშუალება იყო, რომელიც ცოტათი მაინც წამეშველებოდა მათთან ურთიერთობაში. ამიტომაც ყველას გამუდმებით ვთავაზობდი მასხარას ფარისევლურ ღიმილს, რაც ძალზე მტანჯველი აღმოჩნდა და ძვირადაც მიჯდებოდა. სახეზე ღიმილი კი მოვირგე, მაგრამ

შინაგანად კვლავინდებურად ისე შეძრწუნებული ვიყავი, რომ სიმწრისაგან ცივი ოფლი მასხამდა ხოლმე.

მახსოვს, ბავშვობაშიც და მერეც, წარმოდგენა არ მქონდა, რაზე წუხდნენ, საერთოდ რაზე ფიქრობდნენ ან რით სულდგმულობდნენ თვით ჩემი საკუთარი ოჯახის წევრები.

მათ მიმართ მხოლოდ შიშს ვგრძნობდი და ვერაფრით ვუძლებდი ამ მტანჯველ განცდას. შედეგად პროფესიონალ მანჭია-მასხარად ჩამოვყალიბდი. თვალსა და ხელს შუა ვიქეცი ისეთ ბავშვად, ერთ მართალ სიტყვასაც რომ ვერაფრით დააცდენინებ.

ჩემს იმდროინდელ ფოტოსურათებზე, მათ შორის მათზე, სადაც ოჯახთან ერთად ვარ გადაღებული, ჩემ გარდა, ყველას სახეზე სერიოზული გამომეტყველება აქვს აღბეჭდილი. ფოტოებზე მხოლოდ მე ვიღრჩები, რაღაც საძაგლად ვიღიმი. ალბათ, ესეც ჩემი, როგორც საბრალო მასხარას, ერთ-ერთი ბავშვური ნიღაბი იყო.

ჩემი ნათესავები რამეს რომ მეტყოდნენ, წესიერად პასუხს ვერ ვცემდი, რადგან მათი უმნიშვნელო საყვედურებიც კი მეხის გავარდნასავით მესმოდა ხოლმე და საშინლად მამწარებდა. სიტყვის შებრუნებას, აბა, როგორ გავუბედავდი ვინმეს. უმნიშვნელო საყვედურები იყო, მაგრამ ისე ჟღერდა, თითქოს, თვით წმინდა სისხლის საიმპერატორო საგვარეულოს შთამომავლები ღალადებდნენ ზოგადსაკაცობრიო ჭეშმარიტებას. სულ იმაზე მეფიქრებოდა, რომ მე, პირადად, ამ ჭეშმარიტების გაგების უნარი არ შემწევდა, მაშასადამე, კაცთა შორის ცხოვრების უფლებაც არ მქონდა. აქედან გამომდინარე, მათთან არც კამათი შემეძლო და არც საკუთარი თავის დაცვა. თუ ვინმე რამე უსიამოვნოს მეტყოდა, ვთვლიდი, რომ ყველაფერი ჩემი ბრალი იყო, რადგან სწორად არაფერი მესმოდა. საყვედურებით სავსე თავდასხმებს უსიტყვოდ, ხმაგაკემნდილი ვუძლებდი, ოღონდ შინაგანად ეს ყოველივე ჭკუიდან მშლიდა და საზარელი შიშის განცდას კიდევ უფრო მიძლიერებდა.

რა თქმა უნდა, არავის სიამოვნებს, როცა საყვედურობენ ან ეჩხუბებიან, თუმცა სხვადასხვა სიტუაციაზე დაკვირვებით ერთ

რამეში დავოსტატი: გაბრაზებული ადამიანის სახეზე ყოველთვის შემძლია ამოვიკითხო მისი მხეცური ბუნება, რაც ბევრად უფრო მზარავს, ვიდრე ლომის, ნიანგის ან დრაკონის სიმხეცე. როგორც ჩანს, ადამიანი, ჩვეულებრივ, ოსტატურად ნიღბავს თავის ქეშმარიტად მხეცურ სანყისს, მაგრამ ამას ყოველთვის ვერ ახერხებს. მაგალითად მინდა მოვიყვანო ძროხა, რომელიც მშვიდად წევს მინდორზე და იცოხნება, უცებ კი მთელი ძალით იქნევს კუდს, რათა მუცელზე მჯდარ ბუზანკალებს დასცხოს და გასრისოს. ასევეა ადამიანიც – სიბრაზის შემოტყვისას მოულოდნელად ავლენს საკუთარი ბუნების იმ მხარეს, რომელიც, ვფიქრობ, ძალზე შიშის მომგვრელია. პირადად მე ეს იმდენად მზარავდა, თმა ყალყზე მიდგებოდა ხოლმე. შინაგანად მანადგურებდა იმაზე ფიქრი, რომ შესაძლოა, ადამიანებისთვის სასიცოცხლო მნიშვნელობა მათი ქეშმარიტი ბუნების სწორედ ამგვარ გამოვლინებას აქვს.

მუდამ შიშისგან ვცახცახებდი ადამიანთა წინაშე. მე თავად, როგორც ადამიანი, სულ მცირედითაც კი არასდროს ვყოფილვარ დარწმუნებული საკუთარ ნათქვამსა და ქმედებაში. ეს ჩემი სატკივარი გულის კუნჭულის პანანინა ზარდახში გამოგვეტე. იქ საგულდაგულოდ ვმაღავდი ჩემს ნაღველსა თუ ძრწოლას. მთელი მონდომებით, გულუბრყვილოდ ვთამაშობდი კეთილგანწყობილი ოპტიმისტის როლს, რისგანაც მხოლოდ ის მივიღე შედეგად, რომ ექსცენტრულ მასხარად ჩამოვყალიბდი.

მეგონა, კარგი იქნებოდა, ხალხს თუ გავაცინებდი და მნიშვნელობას არ ვანიჭებდი იმას, თუ რა გზით მივალწევდი ასეთ შედეგს. ვფიქრობდი, გარშემო მყოფთა გაცინებას თუ შევძლებ, დიდი ალბათობით, მათთვის სულერთი იქნება, მათი ყოფის ნაწილი ვარ თუ არა და მათი ცხოვრების მიღმა რომ ვარსებობ-მეთქი. ჩემში ის აზრი მძლავრობდა, რომ ადამიანებს რაც შეიძლება ნაკლებად უნდა მოვხვედროდი თვალში. დაე, არაფერს წარმოვადგენდე, სულაც, ქარი ან ჰაერი გავხდები, ოღონდაც შემეშვან-მეთქი. ჩემი მასხარაობით გულიანად ვაცილებდი ოჯახს. განსაკუთრებით კი მოახ-

ლევებისა და მსახურებისთვის თავის მოქონვას ვცდილობდი, რადგან ისინი ბევრად უცნაურები, ბევრად საძაგლები იყვნენ და უფრო მეტად მაშინებდნენ, ვიდრე ჩემი ოჯახის წევრები.

ერთხელ ზაფხულში მთელი ოჯახი ვაცინე. თხელი საზაფხულო კიმონოს ქვეშ წითელი შალის სვიტერი მეცვა და ასე დავესეირნობდი დერეფანში. ჩემმა უფროსმა ძმამ, რომელიც თითქმის არასდროს იცინოდა, ამის დანახვაზე გულიანად გადაიხარხარა და მხიარულად, საოცრად გულის ამაჩუყებელი ხმით მითხრა, იო-ჩან, ეგ საერთოდ არ გიხდებაო. სხვათა შორის, რომ იცოდეთ, მთლად ისეთი შერეკილიც არ ვიყავი, შუა ზაფხულში შალის სვიტერი ჩამეცვა და მესეირნა, ან ვერ გამეგო, სიცხე იყო თუ სიცივე. სინამდვილეში მკლავებზე ჩემი უფროსი დის წითელი გამაშები წამოვიცივი, საზაფხულო კიმონოდან ხელები ოდნავ გამოვყავი და შედეგად ყველაფერი ისე გამოჩნდა, თითქოს, სვიტერი მეცვა.

მამაჩემი პოლიტიკაში ჩართული საქმოსანი კაცი იყო და პერიოდულად ტოკიოში მიემგზავრებოდა საქმეების მოსაგვარებლად. მას უენოს რაიონის საკურაგის უბანში სააგარაკო სახლი ჰქონდა, სადაც თითქმის მთელ თვეს ატარებდა ხოლმე. უკან რომ ბრუნდებოდა, საჩუქრები ჩამოჰქონდა არა მარტო საკუთარი ოჯახის, არამედ ყველა ნათესავისთვის. აუარებელი საჩუქრის ყიდვა და ჩვენთვის ჩამოტანა მამაჩემის ერთგვარი ჰობი გახლდათ.

ერთხელ, ტოკიოში გამგზავრების წინა საღამოს, მამამ ბავშვები სასტუმრო ოთახში შეგვეკრიბა და სათითაოდ ყველას ღიმილით გვეკითხა, თუ ვინ როგორ საჩუქარს ისურვებდა ამჯერად. მიღებულ პასუხებს ის სიტყვა-სიტყვით იწერდა პატარა წიგნაკში. საერთოდ, მამა ბავშვებს ასე გულლიად იშვიათად გვექცეოდა.

– შენ რას იტყვი, იოდო? – მკითხა მან.

ენა დამება. ყოველთვის, როგორც კი მკითხავდნენ, რა გინდაო, მაშინვე მიქრებოდა ყოველგვარი სურვილი. სულერთია-მეთქი, გავიფიქრებდი. მჯეროდა, ისეთი არაფერი არსებობდა, რაც ჩემს გამხიარულებას შეძლებდა. თანაც, თუ ვინმე რამეს შემომთა-

ვაზებდა, უარის თქმა არაფრით შემეძლო, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ის რალაც არანაირად არ ჯდებოდა ჩემს გემოვნებაში. იმის უნარი არ გამაჩნდა, რაც მძულდა, იმაზე მეთქვა, მძულს-მეთქი, ხოლო რაც მომწონდა, იმას ისე საცოდავად მივეპარებოდი ხოლმე და ისე გაუბედავად გავსინჯავდი, თითქოს, საშინლად მწკლარტე გემოსი იყო. ზოგადად, ასეთ დროს ძლიერ მთრგუნავდა ენით გამოუთქმელი შიშის გრძნობა. არასდროს შემეძლო ორი მოცემულობიდან ერთ-ერთის ამორჩევა. ჩემი აზრით, სწორედ ამგვარმა უუნარობამ განსაზღვრა ჩემი ხასიათის თავისებურება, რაც წლების შემდეგ ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი გახდა იმისა, რომ ძალზე სამარცხვინო ცხოვრებით ვიცხოვრე.

მაშინ მამაჩემის წინაშე დარცხვინილი ვიდექი და ხმას ვერ ვიღებდი, რის გამოც მამას სახიდან მხიარული გამომეტყველება მალე გაუქრა და მითხრა:

– წიგნი ხომ არ გინდა? ანდა, ლომის ნიღაბი? მახსოვს, იმგვარი ნიღაბები, ახალ წელს ლომების ცეკვის რიტუალზე რომ უკეთიათ ხოლმე, ასაკუსაში, საჩუქრების სავაჭრო დახლებზე იყიდებოდა. ისეთი ზომებიც ჰქონდათ, ბავშვებსაც რომ შეეძლოთ მორგება და თამაში. ხომ არ გინდა?

თავად შეკითხვამ „ხომ არ გინდა?“ გამოუვალ მდგომარეობაში ჩამაგდო. მანჭვა-გრეხით პასუხი ვერ გავეცი. ჩემმა მცდელობამ, თავი მასხარაობით დამეძვრინა, სრული კრახი განიცადა.

– ალბათ, წიგნი აჯობებს, – სერიოზული სახით მიუგო ჩემმა უფროსმა ძმამ.

– მართლა? – მამას სახეზე უკმაყოფილება დაეტყო. ბლოკნოტი ხმაურით დახურა ისე, რომ შიგ აღარაფერი ჩაუნიშნავს.

ეს სავალალო მარცხი იყო. დარწმუნებული ვიყავი, რაკი მამა გავანაწყენე, ის უეჭველად მომიზღავდა საშინელ სამაგიეროს. ღამით, ლოგინში რომ დაეწექი, ვფიქრობდი, ნუთუ, სიტუაციის გამოსწორების არავითარი გზა არ არსებობს-მეთქი? თან შიშისგან მაკანკალებდა. ჩუმი ავდექი და სასტუმრო ოთახში გავედი. იმ

მაგიდის უჯრა გამოვალე, სადაც, წესით, ცოტა ხნის წინ მამაჩემს თავისი წიგნაკი უნდა შეენახა. წიგნაკი ამოვიღე, სწრაფად გადაფურცლე და ბოლოს იმ ადგილს მივადექი, სადაც მამას საჩუქრები ჰქონდა ჩანიშნული. წიგნაკის ფანქარი ენის წვერით დავასველე და მივანერე *ლომის ნილაბი*, შემდეგ წავედი და ლოგინში ჩავენექი. საერთოდ არ მინდოდა ის ლომის ნილაბი. სინამდვილეში წიგნი მერჩივნა, მაგრამ მეგონა, რადგან მამაჩემმა ისურვა, ეს ნილაბი ეყიდა ჩემთვის, ჯობდა, დავყოლოდი მის ნებას და მამის კეთილგანწყობა დამებრუნებინა. სწორედ ამიტომ იყო, რომ შუალამით ქურდით შევიპარე ჩვენს სასტუმრო ოთახში.

როგორც ველოდი, მიზნის მიღწევის ამგვარი უკიდურესი მეთოდი ძალზე წარმატებული აღმოჩნდა და დამიფასდა კიდევ. მოგვიანებით მამაჩემი ტოკიოდან დაბრუნდა და ერთხელ, როცა ბავშვების ოთახში ვიყავი, მივაყურადე და გავიგონე, დედაჩემს ხმა-მალლა როგორ ეუბნებოდა:

– საჩუქრების სავაჭრო დახლებთან ჩემი წიგნაკი გადავშალე და რას ვხედავ! აი, ნახე, ამ ადგილას ვილაცას *ლომის ნილაბი* ჩაუწერია. ეს არაა ჩემი ხელწერა. რა ხდება-მეთქი, თავიდან ვერაფერი გავიგე, მაგრამ კარგად რომ დავფიქრდი, მივხვდი, რომ იოძომ იცუღლლუტა რალაც. რომ ვკითხე, რა გინდა-მეთქი, უხმოდ იდგა და იღრინებოდა. მერე კი, როგორც ჩანს, ძალიან მოუნდა ის ლომის ნილაბი. ეს რა უცნაური ბიჭია! ჯერ თავი მოიკატუნა, ვითომ არაფერი სჭირდებოდა, მერე კი ადგა და საკუთარი ხელით ჩამიწერა. ასე თუ უნდოდა, საკმარისი იყო, პირდაპირ ეთქვა ჩემთვის. ვიდექი სათამაშოების დახლების წინ და ვიცინოდი. მიდი, იოძოს დაუძახე, სასწრაფოდ მოვიდეს ჩემთან.

ერთხელ ჩვენს დასავლურ ყაიდაზე მოწყობილ ოთახში მოახლეები და მსახურები შევეკრიბე. ერთ-ერთ მსახურ ბიჭს დავავალე, არეულად დაეკრა ფორტეპიანოზე (მართალია, სოფელში ვცხოვრობდით, მაგრამ ჩვენს სახლში ყველა საჭირო საგანი იყო თავმოყრილი), თვითონ კი ამ აბდაუბდა ჰანგებს ვყვებოდი და ინდიელ-